

APSTIPRINU

Latgales industriālā tehnikuma
direktore I. Ostrovska

2022.gada 30.novembrī

**Darba aizsardzības instrukcija Nr. 31
vieglā automobiļa vadītājam**

1. Vispārīgās prasības**1.1. Nosacījumi vieglā automobiļa vadītāja darba izpildei:**

1.1.1. vecums	no 18 gadiem
1.1.2. dzimums	bez ierobežojumiem
1.1.3. veselības pārbaude	saskaņā ar LR spēkā esošo likumdošanu par transportlīdzekļu vadītāju veselības pārbaudes kārtību
1.1.4. kvalifikācija	atbilstoša transporta līdzekļa vadītāja tiesības
1.1.5. instruktāžas:	
1.1.5.1. ievadapmacība	stājoties darbā
1.1.5.2. instruktāžas darba vietā	stājoties darbā un atkārtoti - ne retāk kā 1 reizi gadā

1.2. Automobiļa vadītāja pienākumi:

- 1.2.1. zināt un ievērot „*Ceļu satiksmes noteikumu*” prasības;
- 1.2.2. zināt un nodrošināt automobiļa, tā agregātu, konstrukcijas elementu tehniskā stāvokļa un aprīkojuma prasības, kuras noteiktas automobiļa tehniskajā pasē;
- 1.2.3. zināt drošus darba paņēmienus, sagatavojot un lietojot:
 - 1.2.3.1. instrumentus, darba rīkus, rīcībā esošās diagnostikas ierīces, veicot automobiļa remontdarbus, tehniskās apkopes darbus;
 - 1.2.3.2. krāsas, lakas, šķīdinātājus, atšķaidītājus, mastikas un citus autokosmētikas ķīmiskos līdzekļus;
 - 1.2.3.3. degvielu (etilēto benzīnu), eļļas, smērvielas, dzesēšanas šķidrumus, elektrolītu un sērskābi;
- 1.2.4. zināt elektrodrošības prasības;
- 1.2.5. zināt ugunsdrošības prasības garāžā, remontvietā, t. sk.:
 - 1.2.5.1. piesardzības pasākumus, lietojot un uzglabājot viegli uzliesmojošus šķidrumus un materiālus;
 - 1.2.5.2. nepieļaut rīcību, kas var izraisīt ugunsgrēku,
 - 1.2.5.3. prast rīkoties ugunsgrēka izcelšanās gadījumā;
 - 1.2.5.4. prast rīkoties ar garāžas ugunsdzēsības līdzekļiem, kā arī ar automobiļa ugunsdzēsamo aparātu,
- 1.2.6. lietot darbam paredzētos individuālos aizsardzības līdzekļus.
- 1.2.7. zināt un ievērot šīs instrukcijas prasības, būt uzmanīgam;
- 1.2.8. zināt pirmās palīdzības sniegšanas paņēmienus cietušajam traumu gadījumos (t. sk. ceļu satiksmes negadījumos) un pirmās palīdzības aptieciņas sastāva lietošanu.

1.3. Darba vides riska faktori:**1.3.1. Braucot ar automobili:**

- 1.3.1.1. automobiļa tehniskie bojājumi, kuri var būt par cēloni ceļu satiksmes negadījumiem;
- 1.3.1.2. bīstamu (avārijas) situāciju iespējamība;
- 1.3.1.3. vadītāja augumam neatbilstošs sēdekļa regulējums, kas ir par iemeslu ķermeņa neērtam stāvoklim, apgrūtina automobiļa vadīšanu;
- 1.3.1.4. neaizvākti priekšmeti uz salona grīdas (detaļas, instrumenti, darbarīki u.c.) pie vadītāja kājām, kas var traucēt vadības ierīču lietošanu;
- 1.3.1.5. nepietiekama ceļa pārredzamība (netīri, aizsvīduši vai ziemas laikā aizsaluši logu stikli, mijkrešļi un diennakts tumšais laiks);
- 1.3.1.6. salonā paaugstinātas vai pazeminātas gaisa temperatūras iedarbība - novirzes no normas 18-20°C veicina vadītāja kļūdīšanos, vadot automobili;
- 1.3.1.7. ja salonā ieplūst benzīna tvaiki vai atgāzes, saindēšanās ar tiem var būt par cēloni automobiļa vadīšanas kontroles zudumam un ceļu satiksmes negadījumam;
- 1.3.1.8. neapmierinošs ceļa stāvoklis, tā pasliktināšanās pēc lietus, snigšanas, atkalas.

1.3.2. Automobiļa remontdarbu, tehnisko apkopju un apkopšanas darbos:

1.3.2.1. nepietiekams darba vietas apgaismojums;

1.3.2.2. slidena garāžas vai remontvietas grīda;

1.3.2.3. nekārtība darba vietā, neaizvākti nevajadzīgi priekšmeti, kas traucē pārvietošanos vai novietoti tā, ka var gāzties vai krist;

1.3.2.4. smagu priekšmetu celšana un pārvietošana;

1.3.2.5. darbs zem daļēji pacelta (kad pacelti viens vai divi riteņi) automobiļa;

1.3.2.6. nenosegta remontbedre;

1.3.2.7. indīgu un veselībai kaitīgu vielu paaugstināta koncentrācija darba vietas gaisā - benzīna, atgāzu, krāsu, laku, atšķaidītāju, kā arī automobiļa apkopšanas darbos lietojamo ķīmisko līdzekļu izgarojumi vai aerosoli;

1.3.2.8. etilētā benzīna, elektrolīta, skābes, dzesēšanas un bremžu šķidruma, kā arī citu kaitīgas iedarbības ķīmisko līdzekļu saskare ar ķermeņa atklātām daļām vai gļotādām;

1.3.2.9. remontdarbu procesā izdalošies putekļi un sīkdaļas (metāla, vecās krāsas, rūsas);

1.3.2.10. elektriskās strāvas (apgaismošanas tīkla vai spēka iekārtas) iedarbība, pieskaroties strāvu vadošajām daļām, kas atrodas zem sprieguma;

1.3.2.11. termotraumu iespējamība, atverot pārkarsētu dzesēšanas sistēmu, pieskaroties karstajām dzinēja vai atgāzu izplūdes daļām;

1.3.2.12. ugunsbīstama vide darbā ar viegli uzliesmojošiem šķidrumiem vai vielām.

1.4. Aizsardzības līdzekļi no bīstamo un kaitīgo faktoru iedarbības:

1.4.1. ārējās apgaismes ierīces - tuvās vai tālās gaismas lukturi, gabarītlukturi, avārijas gaismas signalizācija, stāvgaismas lukturi, miglas lukturi;

1.4.2. kontroles mērierīces un signalizācijas sistēma par automobiļa braukšanas, dzinēja, atsevišķu agregātu un sistēmu drošas darbības vai avārijas režīma stāvokli;

1.4.3. drošības jostas un gaisa spilveni;

1.4.4. salona ventilācijas un gaisa kondicionēšanas sistēmas;

1.4.4. apgaismojums garāžā (darba vietā) normālu darba apstākļu nodrošināšanai;

1.4.5. piespiedu vai dabiskā darba vietas ventilācija;

1.4.6. elektroinstrumentu, aparātu un to pievadu izolācijas veselums.

1.5. Individuālie darba aizsardzības līdzekļi darbiniekam izsniedz darba devējs saskaņā ar uzņēmuma apstiprināto sarakstu. To lietošanu nosaka ražotāja instrukcija.

1.6. Par konstatētiem iekārtu, ierīču un instrumentu bojājumiem ziņot tiešajam darba vadītājam. Darbu uzsākt tikai pēc trūkumu novēršanas.

1.7. Darbinieks ir tiesīgs atteikties veikt darbu vai pārtraukt to, ja darba devējs nav nodrošinājis nekaitīgus un drošus darba apstākļus.

1.8. Darbinieks, kas neievēro darba aizsardzības instrukciju, tiek saukts pie disciplinārās, materiālās, administratīvās vai kriminālatbildības atkarībā no pārkāpuma sekām.

2. Darba aizsardzības prasības, uzsākot darbu

2.1. Pirms došanās ceļā pārbaudīt, vai automobilis ir tehniskā kārtībā un vai tas ir aprīkots ar avārijas zīmi, medicīnisko aptieciņu, ugunsdzēsamo aparātu, konstrukcijā paredzētajām drošības jostām.

2.2. Pirms remonta un tehnisko apkopju vai apkopšanas darbu sākšanas:

2.2.1. vizuāli pārbaudīt lietošanai paredzēto individuālo aizsardzības līdzekļu derīgumu;

2.2.2. izmēģinot pārbaudīt elektroinstrumentu un ierīču derīgumu darbam un pārliecināties par to darba kārtību;

2.2.3. pārliecināties par elektropievadu, kontaktdakšu un kontaktligzdu stāvokli un to derīgumu lietošanai.

2.3. Neuzsākt darbu:

- 2.3.1. ja pirms izbraukšanas ceļā automobilis nav tehniskā kārtībā, nav aprīkots ar avārijas zīmi, medicīnisko aptieciņu un ugunsdzēsamo aparātu, konstrukcijā paredzētajām drošības jostām;
- 2.3.2. ja nav vai ir nepietiekams darba vietas apgaismojums;
- 2.3.3. ja nav vai ir bojāti veicamajam darbam nepieciešamie individuālie aizsardzības līdzekļi;
- 2.3.4. ar bojātiem darbarīkiem un instrumentiem;
- 2.3.5. ja nedarbojas vai nav dabiskās ventilācijas telpā, kur darbs saistīts ar ugunsbīstamu un veselībai kaitīgu vielu izdalīšanos (t.sk. akumulatoru uzlādēšana, krāsošana, benzīna lietošana u.c.);
- 2.3.6. ar jauniem tehniskajiem līdzekļiem, kā arī automobiļa apkopšanas (autokosmētikas) līdzekļiem bez iepriekšējas iepazīšanās ar to lietošanas norādījumiem.

3. Darba aizsardzības prasības, veicot darbu

- 3.1. Ceļā sekot automobiļa tehniskajam stāvoklim.
- 3.2. Ievērot ceļu satiksmes noteikumus, t.sk.:
 - 3.2.1. braukšanas ātrumu un distanci;
 - 3.2.2. apdzīšanu, apsteigšanu, samainīšanos ar pretīmbraucošu transportlīdzekli,
 - 3.2.3. apstāšanos un stāvēšanu;
 - 3.2.4. braukšanu krustojumos, apdzīvotās vietās, uz gājēju pārejām, šķērsojot dzelzceļa pārbrauktuves;
 - 3.2.5. ārējās apgaismes ierīču lietošanu.
- 3.3. Veicot remontu, tehniskās apkopes vai automobiļa apkopšanas darbus:
 - 3.3.1. lietot izsniegtos apģērbus un individuālos aizsardzības līdzekļus;
 - 3.3.2. lietot darba specifikai atbilstošus un kārtībā esošus darbarīkus, inventāru un instrumentus;
 - 3.3.3. necelt un nepārvietot vienatnē ar rokām priekšmetus, kuri ir smagāki par 50 kg (automobiļa agregāti, garāžas iekārta u.c.);
 - 3.3.4. paceļot automobili ar domkratu, nodrošināt tā atbalstu uz speciāliem paliktņiem, nelietot to vietā gadījuma priekšmetus - automobiļa diskus, ķieģeļus, kannas u.c.
 - 3.3.5. pacelta automobiļa bloķēšanai pret patvaļīgu pārvietošanos lietot sprostklučus zem nepaceltajiem riteņiem;
 - 3.3.6. veicot darbu zem automobiļa, paklāt šim nolūkam paredzētus paklājus;
 - 3.3.7. pirms darba, kas saistīts ar kloķvārpstas vai kardāna vārpstas pagriešanu, pārliecināties, vai aizdedze ir izslēgta un pārnese pārslēgšanas svira atrodas neitrālā stāvoklī;
 - 3.3.8. veicot dzesēšanas, eļļošanas vai bremžu sistēmas elementu vai mezglu demontāžas, lai nepieļautu šo sistēmu šķidrumu izplūdi, tie vispirms jāizlej šim nolūkam paredzētos traukos;
 - 3.3.9. mainot izmantoto eļļu, to pēc izliešanas jāsavāc šim nolūkam paredzētās zemē ieraktās metāla mucās vai uzglabāšanai paredzētās ugunsdrošās telpās;
 - 3.3.10. ja darbam nav nepieciešama remontbedres izmantošana, tai jābūt nosegtai;
 - 3.3.11. detaļu mazgāšanai vai tīrīšanai pielietot šim nolūkam paredzētus šķīdumus vai līdzekļus, nelietot to vietā etilēto benzīnu;
 - 3.3.12. ievērot darba drošības prasības ar elektroinstrumentiem:
 - 3.3.12.1. ieslēdzot kabelis vispirms jāpieslēdz patērētājam, pēc tam - tīklam;
 - 3.3.12.2. patērētāja atslēgšana notiek pretējā kārtībā;
 - 3.3.12.3. sekot elektroinstrumentu normālai darbībai, darbības traucējumu gadījumā nekavējoties izslēgt tos un līdz bojājuma novēršanai nepielietot;
 - 3.3.12.4. nepieļaut elektrisko vadu un kabeļu izolācijas bojāšanu;
 - 3.3.12.5. nepieļaut vadu savilkšanos mezglā vai izolāciju deformējošu savīšanos;
 - 3.3.12.6. atslēdzot kontaktdakšu no kontaktligzdas, obligāti ar vienu roku jāpietur kontaktligzda, lai nebojātu tās stiprinājumu sienas kārbā.

4. Rīcība bīstamās situācijās

4.1. Ja rodas automobiļa bojājumi vai tā normālas darbības traucējumi (troksnis, vibrācija, nestabila gaita, jūtama benzīna, atgāzu, dūmu vai deguma smaka salonā), automobilis nekavējoties jāaptur un atkarībā no situācijas jāveic pasākumi, lai novērstu bojājumus vai likvidētu bīstamos apstākļus (īssavienojumu, aizdegšanos, izplūdes no degvielas, dzesēšanas, bremžu, eļļošanas u.c. sistēmām).

4.2. Kamēr ceļā nav novērsti automobiļa bojājumi, sakarā ar kuriem pēc Ceļu satiksmes prasībām braukšana aizliegta -braukšanu neturpināt vai neuzsākt braukšanu.

4.3. Ja noticis ceļu satiksmes negadījums:

4.3.1. nekavējoties jāapstājas, jāieslēdz avārijas signalizāciju, jānovieto avārijas apstāšanās zīme;

4.3.2. paziņot savam vadītājam, sniegt pirmo palīdzību (rīkoties atbilstoši pirmās palīdzības sniegšanas instrukcijas prasībām) un, ja nepieciešams, izsaukt mediķus pa tel. **113 vai 112**;

4.3.3. par ceļu satiksmes negadījumu jāpaziņo policijai un turpmāk jārīkojas pēc tās norādījumiem.

4.4. Remonta, tehnisko apkopju vai apkopšanas darbu laikā:

4.4.1. pārtraukt darbu un izslēgt elektrificētos darba rīkus vai ierīces pēkšņas elektroenerģijas padeves vai apgaismojuma pārtraukuma gadījumos;

4.4.2. ja rodas elektroinstrumentu normālas darbības traucējumi (troksnis, gultņu kāršana, dzirksteļošana, strāvas noplūde vai deguma smaka), pārtraukt to darbību un atvienot strāvas pievadu no kontaktligzdas;

4.4.3. darba rīku, instrumentu, ierīču bojājumu vai lūzumu gadījumos pārtraukt darbu ar tiem līdz attiecīga darba rīka vai instrumenta bojājuma novēršanai vai nomainībai pret jaunu (derīgu);

4.4.4. ja izlīst degviela, eļļa, krāsa, laka u.c. vielas - nekavējoties uzkopt, lietojot smiltis vai skaidas, kuras pēc tam jāizber ar vākiem aprīkotās metāla kastēs ārpus telpām;

4.4.5. **ugunsgrēka gadījumā** garāžā vai remonta vietā, atkarībā no degšanas apstākļiem, darīt visu iespējamo, lai ugunsgrēku likvidētu, rīkojoties atbilstoši ugunsdrošības pasākumu instrukcijas prasībām: nepieciešamības gadījumā nekavējoties ziņot ugunsdzēsības dienestam pa tel. **112**; sākt dzēst ugunsgrēku ar ugunsdzēsamo aparātu; izsaukt uz ugunsgrēka vietu meistaru vai citu amatpersonu.

4.4.6. **ja noticis nelaimes gadījums:**

4.4.6.1. paziņot savam vadītājam, sniegt pirmo palīdzību (rīkoties atbilstoši pirmās palīdzības sniegšanas instrukcijas prasībām) un, ja nepieciešams, izsaukt mediķus pa tel. **113 vai 112**;

4.4.6.2. saglabāt darba vietu stāvoklī, kādā notika nelaimes gadījums.

5. Darba aizsardzības prasības, beidzot darbu

5.1. Pabeidzot darbu veikt transporta līdzekļa apskati, par visiem bojājumiem paziņot savam tiešajam vadītājam, pēc tam novietot transporta līdzekli stāvvietā.

5.2. Atgriežoties garāžā:

5.2.1. atverot garāžas durvis, tās nofiksēt atvērtā stāvoklī;

5.2.2. pēc iebraukšanas garāžā nekavēties ar aizdedzes izslēgšanu (bez vajadzības nedarbināt dzinēju) un atvienot vai atslēgt automobiļa akumulatora baterijas masas (mīnus) vadu.

5.3. Pēc automobiļa remonta, tehnisko apkopju vai apkopšanas darbiem:

5.3.1. savākt un novietot darba rīkus, detaļas, instrumentus un autokosmētikas neizlietotos līdzekļus to glabāšanai paredzētās vietās;

5.3.2. satīrīt un aizvākt no remonta vietas visus darba procesā radušos atkritumus - vecās krāsas, rūsas, metāla u.c. atkritumus;

5.3.3. uzkopjot darba vietu, lietot cimdus, liekšķeres, birstes, bet metāla skaidu saslaucīšanai - drāšu birsti;

5.3.4. eļļainās, ar smērvielām, degvielu vai krāsu pieslaucītās lupatas vai izlietotos slaukāmos materiālus neatstāt automobili vai garāžā - tie jāizvāc ārpus telpām ar vāku aprīkotās kastēs;

5.3.5. sakārtot individuālos aizsardzības līdzekļus (ja nepieciešams neitralizēt, dezinficēt) un novietot tos glabāšanai paredzētā vietā (atsevišķā telpā, plauktā vai skapī);

5.3.6. aizejot nodzēst gaismu, aizslēgt durvis, un, ja ir - ieslēgt garāžas apsardzes signalizāciju.

Sastādīja: darba aizsardzības speciālists _____ S.Naglis